

8. juni 2026

UPA2026/121

Uunga siunnersuut: Uummannami Upernavimmilu eqqakkanik ikuallaavimmik pilersitsisoqarsinnaanera pillugu apeqquteqaat aallaavingalugu oqallinnissamik siunnersuut (Inatsisartunut ilaasortaq Aqqalu C. Jerimiassen, Atassut)

Siullermik Inatsisartunut ilaasortaq Aqqalu C Jeremiassen, Atassut, apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiamik saqqummiussaqaarsimaneranut Siumut sinnerlugu qujanaq.

Siumumiit siunnersuuteqartoq qujaffigerusupparput nunatsinni avannaani eqqagassalerinermi ajornartorsiuterujussuanngoqqasoq, aammalu avatangiisit illersorneqarnerisa aammalu ineriartornerput pillugu pingaarutilimmik oqallinnermik saqqummiimmat.

Kalaallit Nunaat nunarsuarmi kusanarnerpaajuvoq. Nunatta pinngortitaa, kangerlui, sineriatta imartaa kusanassutsimik asseqaranilu nalissaqanngilaq – aammali kulturerput, inuuniarnitsinnut tunngavik inuussutissarsiornitsinnullu toqqammaviupput nuannaartunarluinnartuupput. Taamaattumik ilungersunarluinnarpoq nunatta annersaani ullumikkut eqqakkat katersuullugit, niviukkat, quperlut, terissat allarpassuillu imaaginnavissut illoqarfinni nunaqarfippassuarnilu annertusiartuinnarnerat isiginngitsuusaaginnarneqaleqqammat. Aallaammi aamma pinngortitamut tamakku siaruarpur aammalu ilaatigut imartatsinnut ingerlaartut takussaaleralluttuinnarlutigit. Tamanna ajuuilluni ajorpoq.

Siumumiit miserratigissanngilarput akisussaaqataagatta. Taamaattumik suliniutit kusanaraluaqisut kisiannili piviusumik iluatsinngitsut nassuerutigalutigit pisariaqarpugut, piaarnerpaamillu aaqqiissutissanik timalimmillu sulinssamut Siumut kivitseqataassaaq.

Aamma meseratigissanngilarput Siumumiit Naalakkersuisunitta nalaani inoqarfippassuit nunaqarfippassuillu ornillugit angalasarnitsinni, innuttaasut ajornartorsiut annerpaaq taasagaat tassaammat eqqagassalerineq/atserineq. Eqqaamaqaarpullu septemberimi 2022-imi nunaqarfinniit inoqarfiit minnerit nunaqarfiillu pillugit Ilulissani ataatsimeersuartitsinermi oqariartuutaanni pingaarnepaanut ilaammat nunaqarfiit illoqarfiillu eqqaaveqarnerat/atserineq kiisalu kloak-ilersuinissamut malunnaatilimmik piumasaqarmata. Ajoraluartumilli taamanili taakkua suliakkiutaasut pinngortitamut avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfimmi aaqqiissutissartaanik ulloq manna tikillugu takusaqaralu malugisaqanngilagit – tassa piviusoq. Maani Nuummi qitiusoqarfimmi aporfilersuinerit annerpaartai peqqutaallutik ulloqa manna tikillugu nunaqarfippassuarni illoqarfippassuarnilu allaat eqqaaveqarneq ajorsiaruinnavinnikuuvoq.

Siumumiit uppernarsarusupparput ajornartorsiutit ilaatigut taakku sumiiffinni pissutsinik piviusunik tunngaveqartut, kisianni aamma inatsisiliornerup aqutsinermilu sinaakkusiussat ukiuni ingerlanerini pilersinneqarsimasut assut annertuumik sunnuteqartut. Siunertat pappiaqqatigut kusanartaqaat, kisianni ilaatigut kingunerisimasaat tassaavoq piumasaqaatit naammassiniarnissaat inatsisiliuunnerannit ajornarnerulersimanerat.

Siumumiit erseqqissaatigissavarput avatangiisit illersorneqarnerat annikillisikkusunninnatsigu. Paarlattuanik avatangiisit pitsaanerusumik sunniuteqarluartumillu illersorneqarmissaat kissaatigaarput.

Avatangiisinilli politikikkut suliaqarnermi malittarisassat kisimi tunngavigineqassanngillat – inuiaqatigiinnut pinngortitamullu sunniutaat tunngavigineqassapput.

Eqqakkat qaammatini imaluunniit ukiuni katersortillugit uninngatinneqartariaqarpata assartuiniarnikkut ajornartorsiutit pissutigalugit, containerit umiarsualivinni sivirusumik uninngaannarpata ajoquserneqartarlutillu, imaluunniit eqqakkat anorimit, timmissanit silallu pissusaanit siammarterneqartarpata, taava imminut aperisariaqarpugut aqqiissutit atorneqartut avatangiisinut iluaqutaasumik naammaginartumik sunniuteqarnerisut. Peqatigisaanik eqqaamassavarput aalisarneq suli nunatsinni pingaarnerpaamik isertitaqarfiummat.

Aalisarneq tassaavoq avammut tunisassiornerput, suliffippassuagut aammalu atugarissaarnerput annertoorujussuarmik toqqammavigisai. Taamaattumik imartatta illersorneqarnerat avatangiisinut tunngasuinnaanngilaq – inuussutissarsiornermut inuiaqatigiinnullu aningaasaqarnermut aamma tunngavoq.

Sinerissatta, imartatta pinngortitattalu pitsaanerpaamik illersornerisigut inuiaqatigiittut aningaasaqarinnikkut toqqammavipput aamma illersorparput.

Naalakkersuisut akissutaanni Nuummi Sisimiunilu ataatsimoorussamik ikuallaavinnut kiisalu BAT-mut, tassa Best Available Technology-mut, innersuussisoqarmat Siumumiit maluginiarparput. Dioxininit avatangiisinullu ajoqusiinnaasunit allanit aniatitsinerup annikillisarneqarmissaa tapersorparput. Aamma nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissutit, ilaatigut Stockholmimi isumaqatigiissut, ataqqivagut.

Kisianni pingaaruteqarpoq erseqqissassallugu Stockholmimi isumaqatigiissutit nunat tamarmik assigiinnik teknikkikkut aqqiissutinik atuisussaananerannik piumasqaateqanngimmat. Isumaqatigiissummi tunngaviuvoq pitsaanerpaamik atorneqarsinnaasut nalilersorneqassasut sumiiffimmi pissutsinut naapertuunneri tunngavigalugit, ilanngullugit teknikkikkut, aningaasaqarinnikkut ingerlatsinikkullu periarfissat. Taamaattumik apeqqutaanngilaq Kalaallit Nunaat nunat tamalaat akornanni avatangiisinut pisussaaffimminik naammassinnissanersoq.

Apeqqutaavoq tamanna qanoq iliorluta nunatsinni pissutsinut naapertuunnerpaamik naammassisinnaaneripput. Kalaallit Nunaat EU-mut ilaasortaangilaq.

- Nunarput isortoortuussuuvoq inoqarfiillu tamarluinnarmik immikkuullarequteqartuullutik.
- Silap pissusaa maani nunatsinni Europamut sanilliullugu allaaneroqaaq, minnerunngitsumik sikusartuni.
- Taamaattumik assartuusseriaaseq attaveqaasersuutillu allaanerujussuullutik.
- Innuttaasut sinerissami agguataarsimanerat allaaneroqaaq.

Taamaattumik avatangiisinut inatsisigut nunatsinni piviusunik amerlanerusumik tunngaveqartariaqarput. Siumumiit isumaqarpugut Avatangiisit illersorneqarnerat pillugu Inatsisartut

inatsisaata aalajangersagartai ilaat nutarterneqarnissaat pisariaqarluinnartpq piaarnerpaamillu aaqinneqartariaqartut, soorlu makku:

§ 2-mi siunertanut aalajangersakkat erseqqissarneqarsinnaapput avatangiisinut illersuineramik, ingerlatsinikkut patajaatsumik aammalu piviusorsioortumik naammassineqarsinnaasunik aaqiissutinik pingaartitsillutik.

§ 5-imi BAT (Best Available Technology-mut) pillugu naliliinermi sumiiffiup pissutsit, silaannaap, assartuussinikkut periarfissai aammalu ingerlatsinikkut periarfissai ilanngullugit nalilersorneqartalernissaat naleqqussartariaqarput.

§ 6-imi sumiiffinni assartuussinikkut periarfissat, umiarsualivitsigut pissutsit aammalu ukiup ingerlanerani pissutsit assigiinngitsut eqqarsaatigineqartarnissaat ilanngunneqartariaqarpoq.

Aammalu Siumumiit naleqquttutut isigaarput illoqarfinni nunaqarfinni isorliunerusunilu tamani, qitiusumut assartuussineq periarfissaanngikkaangat imaluunniit naapertuutinnikkaangat, sumiiffinni nammineq aaqiissuteqartoqarsinnaanera pillugu aalajangersagaq nutaaq pilersinneqartariaqartoq tuavioernerpaamik.

Pitsaassutsit appartinneqarnissaat matumani pineqanngilaq. Malittarisassat inuiaqatigiinni atorineqarsinnaanissaat pineqarpoq. Siumumullu tunngavigisassaq ataasiinnaavoq:

Inatsisissanik nutaanik akuersissuteqartarnerni tamatigut imminut aperisariaqarpugut:

"Inatsit una imaluunniit aaqiissut una Kalaallit Nunaanni pissutsinut naleqqussagaava imaluunniit Europami inuiaqatigiinnut naleqqussagaava?"

Malittarisassat kommunini, innuttaasuni inuussutissarsiortunilu ulluinnarni atorineqarsinnaanngippata, inatsisiliornerup piviusullu akornanni ungasinnerulerneq pilersissavarput. Taamaattumik Siumumiit isumqarpugut:

- Siumut Kalaallit Nunaanni piffinni tamani minguinnerusumik aaqiissuussinissaq kissaatigaarput.
- Siumut nunatsinni aalisarneq piniarnerlu nukittuumik inissisimasariaqarpoq.
- Siumut pinngortitatta imartattalu peqqinnarnerusumik avatangiiseqarnissaa kissaatigaa.

Taamaattumik Siumumii siunnersuuteqartup qulequtsiussinermini piffiit taakkartugai kisiisa pinnagit, nunarpullu tamakkerlugu eqqagassalerineq avatangiisinullu inatsisiliornermik nutarterinissaq piaarnerpaamik aaliangiiffigisassamik suliaqarfigineqarnissaa kissaatigaarput.

Taamatut oqaaseqarluta oqallisissamut qujanaq aammalu aaqiissutissanik oqaloqataanissamut peqataanissamullu qilanaarpugut.

Erik Jensen, Siumut